

BO, Leonardus L. de (Beveren-aan-de-Leie 27 september 1826 – Poperinge 25 augustus 1885).

Volgde als enige zoon uit een landbouwersgezin humaniora aan het bisschoppelijk college in Tielt. Na studies aan het Grootseminarie te Brugge werd De Bo op 15 maart 1851 tot priester gewijd en enige maanden later tot leraar benoemd aan het Brugse Sint-Lodewijkscollege. Daar was hij van 1853 tot 1873 als klastitularis van de poësis en de retorica (en samen met zijn collega's Minne en Verraes) toonaangevend in het lerarenkorps. Vanaf 1873 vervulde hij pastorale opdrachten (pastoor te Elverdinge, in 1882 te Ruiselede en een jaar voor zijn overlijden nog pastoor-deken te Poperinge).

Een deel van De Bo's werk is didactisch van aard: van een commentaar op de *Ars poetica* van Horatius (*L'Épîtres aux Pisons ou l'Art poétique d'Horace*, uitgegeven bij H. Casterman, Paris-Tournai, 1861) tot een *Kleine Nederduitsche Spraakkunst voor Vlamingen* (1869,

Priester Leonardus L. de Bo legde zich als taalkundige vooral toe op de studie van het West-Vlaamse dialect. Hij wilde taalelementen van het oude katholieke Vlaanderen integreren in de algemene Nederlandse schrijftaal. (AMVC)

waarvan in 1885 een vijfde druk verscheen). De Bo's pedagogie was gericht op aanschouwelijk onderwijs en de ontwikkeling van de creatieve persoonlijkheid van de leerlingen. Naast zijn activiteiten in de lettergilde introduceerde hij vanaf het midden van de jaren 1850 in de ceremoniële prijsuitdelingen de declamatie van Vlaams dichtwerk waarin Vlaanderen en de Vlaamse taal verheerlijkt werden als basis voor (Belgische) vaderlandsliefde en godsdienstigheid, met het accent op een ultramontaans katholicisme (onder andere in *Pius IX* in 1862). Het eigen werk dat De Bo bij die en andere gelegenheden schreef, nam hij op in zijn bundel *Gedichten* (1873), onder anderen "Voor Godsdienst en Vaderland" (1860) en "De Moedertaal" (1863), een lofzang op de voortreffelijkheid van de Vlaamse taal. De bundel bevat ook stemmingspoëzie en vertaalwerk, onder andere van A. de Lamartine. Van grote betekenis is ook zijn wetenschappelijke activiteit op het gebied van de taalkunde, inzonderheid de lexicologie van het West-Vlaamse dialect. In samenwerking met collega-priesters uit West-Vlaanderen (vooral met **Guido Gezelle**, met wie hij in 1850 vriendschap sloot, maar ook met J.-B. de Corte, H.A. de Badts, **Pieter Baes** en vele anderen) verzamelde hij al vanaf zijn studietijd (1846-1851) bouwstenen voor het West-Vlaamse lexicon op ba-

sis van oude geschreven bronnen en de gesproken taal. Die werkzaamheden hielden verband met plannen die op de eerste Nederlandse Taal- en Letterkundige Congressen (van 1849 en 1850) werden bekendgemaakt voor een algemeen Nederlands woordenboek, naderhand het *Woordenboek der Nederlandse Taal*, met het pleidooi van Zuid-Nederlanders als Jan-Baptist David om het Zuid-Nederlandse taaleigen te laten opnemen in de Nederlandse standaardtaal en met de oproep om met dit doel dialectwoordenboeken samen te stellen. Het jarenlange verzamelwerk van De Bo resulteerde in het volumineuze *Westvlaamsch Idioticon* (een uitgave van Edward Gailliard te Brugge, 1870-1873). Na 1873 breidde hij zijn bijdrage tot het wetenschappelijk Vlaams uit met een verzameling plantennamen uit de volkstaal en vertalingen ter vervanging van de Franse terminologie. Zij verscheen postuum als *Kruidwoordenboek*, in een bewerking van J. Samyn (1888).

In het spoor van Ferdinand A. Snellaert en David verdedigde De Bo de stelling dat het oude Vlaamse idioom, inzonderheid "woorden en wendingen" die hun taalkundige deugdelijkheid bewezen hadden, burgerrecht verdienden in de algemene Nederlandse schrijftaal. Hij hanteerde hiervoor zowel wetenschappelijke als ideologische argumenten, waarbij hij de contemporaine taal in West-Vlaanderen en die van het historische katholieke Vlaanderen als leidraad nam. Op basis daarvan was hij een overtuigd verdediger van het West-Vlaams, onder meer in de polemiek met Jan Nolet de Brauwere van Steeland in 1874 en binnen de Gilde van Sinte Luitgaarde, waar hij een drietal redevoeringen hield over taalkundige en taalpolitieke kwesties (*Handelingen*, 1875, 1876, 1879).

Naar aanleiding van zijn overlijden werd op 30 september 1885 te Tielt een Huldetag De Bo georganiseerd. Gezelle sprak er een lofrede uit die vanwege zijn uitval tegen de katholieke Vlaamse studentenbeweging en de reacties die erop volgden, naderhand bekend bleef als het Ruitenbrekersincident. Op 28 september 1887 werd door bemiddeling van Gezelle te Poperinge een grafmonument naar een neogotisch ontwerp van Jean-Baptiste Béthune opgericht.

WERKEN: *Westvlaamsch Idioticon*, 1870-1873 (heruitgave: J. Samyn, 1890-1892; 1970); – *Gedichten*, 1873 (1874); – *De pastor van Quathem. Eene Vlaamsche vertaling van Louis Veillot's 'Ce que c'est qu'un Curé'*, 1877; – *Mijnheer Planson, missionaris in Frankrijk. Een vlaamsche vertaling van Louis Veillot's 'La Journée d'un Missionnaire'*, 1877; – J. Samyn (ed.), *Deken De Bo's Kruidwoordenboek*, 1888.

LITERATUUR: (A. Siffer), *Ter geheugenisse van het plechtig wijden van zaliger Deken De Bo's grafteeken*, 1887; – (E. Verhamme), *Een groot Vlaming: Deken De Bo. Zijn leven en zijn werken*, 1914; – G. Forceville, 'Bo, Leonard Lodewijk de', in *NBW*, I, 1964; – L. Gevers, *Bewogen Jeugd. Onstaan en ontwikkeling van de katholieke Vlaamse studentenbeweging (1830-1894)*, 1987; – F. Claerhout, *Deken L. De Bo (1826-1885) en het 'Westvlaamsch Idioticon' gesitueerd in het kader van het Westvlaams taalparticularisme*, 1993;

– R. Willemyns, ‘L.L. De Bo. Dialectoloog en particularist’, in
VWS-Cahiers jg. 28, nr. 4 (1993).

PIET COUTTENIER